

دایرةالمعارف انقلاب اسلامی

مجله فرهنگ و ادب

جلد ۱۰

(از) جاما (تا) شیخیایی

زیر نظر شورای عالی دایرةالمعارف انقلاب اسلامی

واحد تدوین تاریخ انقلاب اسلامی

اسوره مهر

(وابسته به حوزه هنری)

دفتر ادبیات انقلاب اسلامی

شناسنامه	فیبا
دایرة المعارف انقلاب اسلامی ویژه نوجوانان و جوانان جلد دوم / (از) جاما (تا) شیمیایی	عنوان و نام پدیدآور: دایرة المعارف انقلاب اسلامی ویژه نوجوانان و جوانان / [به سفارش] سوره مهر (وابسته به حوزه هنری) دفتر ادبیات انقلاب اسلامی: زیر نظر شورای عالی دایرة المعارف انقلاب اسلامی. واحد تدوین تاریخ انقلاب اسلامی. مشخصات نشر: تهران: شرکت انتشار سوره مهر، ۱۳۸۴ - مشخصات ظاهری: ج. مصور (بخشی رنگی)، نقشه (رنگی)، عکس (بخشی رنگی): ۲۹×۲۲ س. م فروست: دفتر ادبیات انقلاب اسلامی. تحقیق: ۳۶. دوره، چاپ سوم: ISBN: 978-964-506-025-9 ج. ۲: ISBN: 978-964-506-986-3 وضعیت فهرست نویسی: فایا یادداشت: ج. ۱ (چاپ دوم، سوم: ۱۳۸۸). یادداشت: ج. ۲ (چاپ اول: ۱۳۸۹) (فیبا). یادداشت: کتابنامه. مندرجات: ج. ۱. (از) آبادان (تا) ثقی، خدیجه. ج. ۲. (از) جاما (تا) شیمیایی. موضوع: کودکان -- دایرة المعارفها موضوع: ایران -- تاریخ -- انقلاب اسلامی. ۱۳۵۷ -- دایرة المعارفهای کودکان و نوجوانان موضوع: ایران -- دایرة المعارفهای کودکان و نوجوانان شناسه افزوده: سازمان تبلیغات اسلامی. حوزه هنری. دفتر ادبیات انقلاب اسلامی. واحد تدوین تاریخ انقلاب اسلامی شناسه افزوده: شرکت انتشارات سوره مهر شناسه افزوده: شورای عالی دایرة المعارف انقلاب اسلامی رده بندی کنگره: ۱۳۸۳ / د۲ DSR۶ رده بندی دیویی: ۰۹۵۵/۰۰۳ شماره کتابشناسی ملی: ۴۲۴۵۱-۸۳م

مقالات حرف (ج) •	صفحه ۱۲
مقالات حرف (چ) •	صفحه ۵۸
مقالات حرف (ح) •	صفحه ۷۰
مقالات حرف (خ) •	صفحه ۱۳۸
مقالات حرف (د) •	صفحه ۱۶۳
مقالات حرف (ر) •	صفحه ۲۰۰
مقالات حرف (ز) •	صفحه ۲۴۴
مقالات حرف (ژ) •	صفحه ۲۵۶
مقالات حرف (س) •	صفحه ۲۶۲
مقالات حرف (ش) •	صفحه ۳۲۸

فهرست مداخل •	صفحه ۳۷۴
فهرست منابع (کتاب‌ها) •	صفحه ۳۸۷
فهرست نشریات فارسی •	صفحه ۳۹۹
فهرست منابع خارجی (لاتین و عربی) •	صفحه ۴۰۱
تعریف (معرفی به زبان عربی) •	صفحه ۴۰۲
Introduction (معرفی به زبان انگلیسی) •	صفحه ۴۰۵

هسكاران دايرة المعارف انقلاب اسلامي

شورای عالی شهرت و اعتبار

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حیدرآباد، ۱۱ مارچ (ایس این این)۔

فِيهِ نَحْنُ بِأَعْيُنِنَا

مسئله دوم: در صورتی که در هر دو طرف

Figure 1

لوئیسید گاس این مجلد

* محمد بن یحییٰ عرقی * قاضی بھونڈی * عبداللہ بدیشی * محمد شکیل پٹوی * حبیب جالبی * الیزا حیات آباد * حسین فیاضی *

سید بلال حبیب • حماد ساجد شاہ • فرہاد بیاضی • مہر نقوی مرہنگی • مریم ادا • عدیلہ نواز • محسن علی باری • مہدی نقوی باری •

سیدہ حبیبہ صدیقہ قریشی • حمیدہ قریشی • عوانہ کمالی • حبیبہ • رائف گوہریال • عصمت گوہریال • یاسمینہ سرحدی •

د. محمد مصطفوی * ارباب و معنی پور * محمود مہدی عزیز خاں * مریم بان مہدی پور * حسین ظہیری * (مرزا) سید کریم * محمود علی سہاگی *

همکاران این مجله

پیش محمد انور احمد، احمد رضا ایسی، حامی، کنگڑی، جی، شفیق، حلی، عسیر، احمدی، ذبیح اللہ حبیب، انا، علی، فیاض، عید، سعید

[illegible]

معتمدين كلشور و اعني : السادة لك • سعيد سكي • علي مظهر تيارك • عباس • احمد لولائي •

اشاره

مجلد اول دایرةالمعارف انقلاب اسلامی در سال ۱۳۸۴ منتشر و با استقبال نوجوانان و جوانان علاقمند به تاریخ معاصر ایران روبه‌رو شد و در "نخستین جشنواره معرفی آثار پژوهشی برگزیده و تجلیل از پژوهشگران برتر حوزه مطالعاتی امام خمینی و انقلاب اسلامی" که از سوی "پژوهشکده امام خمینی و انقلاب اسلامی" در آذر ۱۳۸۵ برگزار شد، به عنوان اثر برگزیده معرفی گردید. ضمن آنکه بسیاری از صاحب نظران به نقد آن در نشریات پرداختند.

اینکه مجلد دوم آن را پیش رو دارید، انتشار چنین مجموعه‌ای که برای نخستین بار صورت می‌گیرد، یا کاستیهایی همراه است. سیاست‌گذار همه صاحب نظران و پژوهشگرانی هستیم که به نقد عالمانه این مجموعه می‌پردازند و ما را در پیش برد کارمان راهنمایی می‌کنند.

دایرةالمعارف انقلاب اسلامی
ویژه نوجوانان و جوانان

پدیده‌های اجتماعی، هرچند بزرگ، با گذر زمان و بویژه با تغییر نسلیها، در حالت جمعی یک جامعه پایدار نمی‌مانند، کمرنگ شدن یادها، نامها و حوادثی که در یک دور بر سر زبانها بودند، امری غیرطبیعی نیست، اما می‌دانیم که برخی از این پدیده‌ها به علت پیامدهای فراگیر و تأثیرات فراوانش در سطح منطقه‌ای و جهانی، خود به خود تبدیل به نقطه عطف می‌شوند و در ضمیر تاریخ به جا می‌مانند. هر جامعه‌ای کم و بیش از این رویدادهای تاریخی دارد.

سرزمین کهنسال ایران که در یکی از پر زفت و آمدترین چهارراه‌های کره خاکی واقع شده، تاریخی سراسر از حادثه‌های تلخ و شیرین دارد که برخی از آنها تبدیل به نقطه‌های عطف شده‌اند. شکل‌گیری بزرگ‌ترین امپراتوری جهان در زمان هخامنشیان، تهاجم اسکندر مقدونی به ایران، رویکرد ایرانیان به آیین اسلام، تهاجم قوم مغول به این سرزمین، ظهور سلسله صفوی و رویارویی ایران با تمدن جدید غرب را می‌توان در شمار این نقاط عطف دانست، اما در تاریخ معاصر ایران حادثه‌ای به اهمیت وقوع انقلاب اسلامی وجود ندارد، پدیده انقلاب اسلامی را نمی‌توان فقط جابه‌جایی قدرت در میان حکمرانان دانست؛ حادثه‌ای که فقط سلسله‌ای سقوط کند و جای خود را به قدرت دیگری بدهد. تأثیرات شگرفی که این انقلاب بر مناسبات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی مردم ایران گذاشت، چه بسا در تاریخ کشورمان بی‌نظیر بوده است. ورود مردم به صحنه سیاست و دخالت مستقیم آنان برای به زیر کشیدن نظام

شاهنشاهی و برپا داشتن حکومتی تازه، برقراری نظام جمهوری و دیگر نهادهای حکومتی با رأی مردم، به دست آوردن استقلال سیاسی و نفی دخالت قدرتهای بیگانه در امور کشور، رسیدن به آزادیهای مدنی، و پایداری و استواری اجتماعی برای حفظ انقلاب، سابقه‌ای در دیگر دوره‌های تاریخی ایران ندارد.

درباره انقلاب اسلامی ایران چه در داخل کشور و چه در خارج از آن، نوشته‌های فراوانی منتشر شده و از دیدگاه‌های گوناگون ارزیابی شده است. دفتر ادبیات انقلاب اسلامی در حوزه هنری از سال ۱۳۷۲ ش با هدف تدوین تاریخ انقلاب اسلامی در قالبهای گوناگون نگارشی پایه‌گذاری شد و در این رهگذر تاکنون نزدیک به یکصد جلد کتاب منتشر کرده است. تدوین دایرةالمعارف انقلاب اسلامی در سال ۱۳۷۹ ش با هدف آشنا کردن گروههای سنی نوجوان و جوان با مفاهیم انقلاب، گروههای مبارز، شخصیتها، رویدادها، مکانها و زمانهایی که به نحوی

www.ketab.ir

در نگارش، یادکرد جزئیات، دوری از جملات فرمایشی و رسمی (به طوری که خواننده جوان را به یاد خستگی کتابهای درسی نیندازد) و مصور بودن، از تلاشهای صورت گرفته در این راه است.

در اینجا لازم است از کتابخانه ملی ایران، کتابخانه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، کتابخانه تخصصی انقلاب اسلامی و تاریخ معاصر ایران (دفتر ادبیات انقلاب اسلامی)، کتابخانه جنگ (دفتر ادبیات و هنر مقاومت)، بنیاد شهید انقلاب اسلامی، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، سازمان بهشت زهرا، مرکز اسناد انقلاب اسلامی و همه سازمانها و نهادهایی که به درخواستهای این دایرةالمعارف در به دست آوردن اطلاعات پاسخ مثبت دادند سپاسگزاری شود.

این کتاب جلد دوم از مجموعه سه جلدی دایرةالمعارف انقلاب اسلامی ویژه نوجوانان و جوانان است که شامل حرف ج تا حرف ش می شود و دربردارنده ۲۵۲ مدخل است.

با این پدیده مرتبط بودند، به تصویب رسید. پس از تشکیل شورای انتخاب مداخل و تشکیل ۵۵ نشست، حدود ۸۷۰ مدخل برای نگارش این دایرةالمعارف برگزیده شد. حوزه زمانی مدخلها از ابتدای دهه ۱۳۴۰ شمسی یعنی آغازین سالهای شکل گیری انقلاب اسلامی تا ۱۳۵۷ ش یعنی زمان پیروزی آن است. در این بین دفاع هشت ساله مردم ایران (۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ ش)، برخی از مفاخر ادب، حوادث مهم تاریخی و موضوعهایی از جهان اسلام، بویژه تاریخ تشیع در شمار مداخل دایرةالمعارف درآمدند تا مخاطبان، غیر از آشنایی با مختصات انقلاب، یا برخی از حوادث تاریخی و شخصیتهای بزرگ نیز مانوس شوند.

در این راه گروهی از برگه نویسان کار آشنا، به تهیه اطلاعات هر مدخل پرداختند و پس از جست و جو در اوراق صدها عنوان کتاب و نشریه داخلی و خارجی، و بهره گیری از شبکه جهانی - اینترنت - برای هر مدخل پرونده ای ساختند. دو پایگانی فرهنگ ناموران معاصر ایران و تدوین تاریخ انقلاب اسلامی که از مهم ترین ذخایر اطلاعاتی درباره شخصیتهای معاصر و حوادث مرتبط با انقلاب است، از منابع اصلی برگه نویسان این دایرةالمعارف بود. اطلاعات گردآمده در هر پرونده، پس از بازنگری و تأیید، به نویسندگان سپرد شد. مداخل نگاشته شده در شورای عالی نگارش دایرةالمعارف انقلاب اسلامی طی پنجاه جلسه بررسی و کارشناسی شد و معمولاً پس از اصلاحاتی، مسیر ویرایش و حروف چینی و کتابداری، برای تلاش در درست نویسی، در نگارش مدخلها، حوصله مخاطبان این دایرةالمعارف نیز مورد توجه بوده است. سادگی